

Araceli Herrero Figueroa IN MEMORIAM

María Pilar García Negro
(UNIVERSIDADE DA CORUÑA)
parachoivas@gmail.com

O 11 de Febreiro de 2020 foi o derradeiro día en que nos vimos e falamos Araceli e mais eu. Foi en Lugo, cidade natal de ambas, o que fixo que nos coñecésemos de vello. Uns días antes, comentárame, coa lóxica satisfacción, que tiña xa todo disposto para unha intervención cirúrxica que debía facer. Aquel día de Febreiro eu fora convidada pola Asociación Cultural Lugo Patrimonio para ofrecer unha conferencia sobre Ricardo Carvalho Calero –foi un dos primeirísimos actos na súa celebración– e alí acudiu Araceli, coa cordialidade e o interese que sempre a caracterizou. Coincidíramos tamén en Ferrol, poucos días antes, na inauguración dunha magna exposición dedicada a Carvalho, baixo os cuidados e a organización sempre dilixente de Emilia Seoane. Pouco despois, comezou o tempo inclemente da pandemia e todo se aqueloutrou. Non volvíñ falar con ela. Si souben do seu estado a través de amizades comúns, que servían de ponte para moitas persoas lle transmitirmos ánimos e os mellores desexos de recuperación. Mais esta non daba chegado, e o 10 de Xuño sorprendeunos coa malfadada noticia. Que impresión causaba vela e ouvila no vídeo da Real Academia Galega que varios-os intervinientes gravamos para definir nun “telegrama” Ricardo Carvalho Calero!

A mención do escritor e profesor é obrigada, pois el foi o seu mestre, o animador da súa carreira (tanto literaria canto académica) e tamén o seu amigo. Nada estraño, pois, que, após o seu falecemento, o 25 de Marzo de 1990, Araceli colaborase en cantas iniciativas se consagraron á súa memoria, desde aquela revista monográfica de *A Nosa Terra* no seu cabodano até, como dixemos, as primeiras celebracións do ano 2020. O seu testemuño foi

sempre requerido cando se tratou de retratar os anos carvalhianos de Fingoi: como alumna, como incipiente e premiada poeta, como actriz, máis tarde xa como profesora e estudiosa da literatura galega.

Mais cómpre lembrarmos unha dedicación, como a de Araceli, de varias décadas, ao estudo e á crítica literaria. Un nome destaca sobre todos, cal é o de Luís Pimentel, pois a súa tese de licenciatura e a de doutoramento, despois, foron centrais no resgate de textos do gran poeta lugués e, por suposto, na valoración e interpretación da súa obra. Castelao e Cunqueiro foron outros dos autores por ela estudados; mais, para arredondar a súa vinculación con Lugo, vou salienta un volume publicado en 2004 pola Deputación Provincial con sede nesta cidade, sob o título *Estudos sobre Emilia Pardo Bazán e recompilación de dispersos*, coido que de indispensable consulta en calquer traballo que se ocupe da escritora. O volume desvenda unha dedicación de anos á obra de Pardo Bazán, que se revela en moi variadas abordaxes da súa obra narrativa, ensaística e xornalística. Ora ben, como salienta a autora no prólogo, o libro arrequécese extraordinariamente coa inclusión de textos non compilados ou descoñecidos da escritora. Integran o capítulo VI do volume e, mercé á pescuda de Araceli, podemos ler por primeira vez artigos de Aureliano J. Pereira sobre Pardo Bazán; crónicas en *Diario de Lugo* e en *El Regional*; recensión dunha súa palestra no “Certamen de Composición Musical”, celebrado en 1906, co gallo das festas patronais do San Froilán, e co propósito decidido de homenaxear dous grandes músicos galegos de estirpe lucense: Xoán Montes (1840-1899) e Pascual Veiga, falecido, en Madrid, aquel mesmo ano de 1906 e só retornado á súa Mondoñedo natal en 1912. A estudiosa recolle valoracións diferentes (encomiásticas / críticas) do paso da oradora pola cidade murada. Precisamente, para nós, hoxe, podermos vulgar pola nosa conta, Araceli inclúe o texto íntegro de Dª Emilia, publicado por *El Regional* o 8 de Outubro de 1906, onde, é certo, o espazo-tempo dedicado á música galega e aqueles seus grandes artífices é moi escaso ou limitado. A mantedora do certame dedica a maior parte da súa alocución á arte musical en xeral e á excelencia de Wagner, en particular. Vulga a escritora española que, vista a riqueza da nosa música popular, ha de nacer un día o “genial artista, culto, capaz de abarcarla y asimilársela y extraer su quintaesencia y recibir de ella el chispazo de emoción que se traduce en inspiración victoriosa, productora de la obra capital, sencilla y sublime a la vez”.

Este estudo, con que finaliza a incursión crítica de Araceli Herrero Figueroa na obra pardobazaniiana, está precedido doutros máis, en número de cinco, do maior interese: sobre a crítica a Rosalía de Castro; o tratamento da muller galega; a discutíbel lusofilia da escritora; a súa benvida-relación co cinematógrafo, e a análise do corpus contístico. De certo que Araceli sería colaboradora entusiasta desta revista, *La Tribuna*, se a súa prematura morte non a tivese levado tan tristemente. Sirvan estas sinxelas liñas para mantérmola na nosa recordación e no noso afecto, tal e como exteriorizan as nada menos que setenta colaboracións que integran o volume *O sorriso de Lili*, organizado e disposto por Xulio Xiz, publicado no verán de 2021 e editado polo Colectivo Egeria. Tamén ela foi viaxeira libre e afouta polo espazo das nosas letras, a cuxa elevación contribuíu durante toda a súa vida, como docente, investigadora e ensaísta. Descanse en paz.